

NOVÝ PROJEKT APLIKOVANÉHO VÝZKUMU CESMOD: BUDUJEME ODBORNÉ A INOVAČNÍ ZÁZEMÍ PRO SMART A UDRŽITELNÝ ROZVOJ MĚST, OBCÍ A REGIONŮ

V posledních letech lze v evropském i českém kontextu sledovat postupný odklon od sektorového přístupu k rozvoji území směrem ke komplexnějším, systémovějším a strategicky řízeným modelům plánování, které kladou důraz na využívání dat, participaci veřejnosti a aplikaci inovací. Tento vývoj je motivován rostoucími nároky na veřejnou správu v kontextu klimatických změn, digitální transformace, demografických posunů a narůstajících regionálních disparit [ESPON, 2020; OECD, 2019]. Zároveň sílí tlak na efektivní, transparentní a odpovědné řízení území.

Jako jeden z nástrojů k dosažení těchto cílů se v odborné i strategické rovině prosazuje koncept tzv. chytré (SMART) společnosti, jejímž základem je integrace technologických, institucionálních a sociálních inovací do správy měst, obcí a regionů. Tento přístup, původně spojovaný především s velkoměstským prostředím a digitálními technologiemi, je dnes interpretován širěji – jako rámec podporující udržitelnost, odolnost a kvalitu života v různých typech sídel [Angelidou, 2015; Mora et al., 2017; Hlaváček et al., 2019].

V českém prostředí poskytuje základní rámec pro tuto oblast vládou schválená Koncepce Smart Cities – odolnost prostřednictvím SMART řešení pro obce, města a regiony [MMR, 2021]. Dokument vymezuje 16 základních komponent konceptu SMART a zdůrazňuje potřebu mezioborového přístupu a spolupráce napříč úrovněmi veřejné správy. Přestože koncepce představuje důležitý krok k podpoře modernizace řízení území, její implementace naráží v praxi na celou řadu bariér – od nedostatku odborných kapacit až po fragmentaci podpůrných nástrojů, zejména na úrovni menších obcí a regionů [OECD, 2023].

Interdisciplinární centrum jako základ pro rozvoj SMART společnosti

V reakci na uvedené výzvy vznikl projekt aplikovaného výzkumu CESMOD (Centrum výzkumu pro odolnou, SMART, inovativní a udržitelnou společnost) podpořený Technologickou agenturou ČR v rámci programu SIGMA (5. veřejná soutěž, dílčí cíl 5: Dlouhodobé záměry s prvky SHUV). Projekt byl zahájen v říjnu 2024 a jeho realizace potrvá do roku 2029. Cílem projektu je posílit odborné, datové a metodické kapacity pro plánování a implementaci inovací ve veřejné správě na všech úrovních – místní, regionální i národní. Vychází z potřeb praxe i strategických dokumentů včetně Koncepce Smart Cities [MMR, 2021], jejíž realizaci projekt přímo podporuje.

Cílem projektu je vybudování interdisciplinárního centra, které poskytne veřejné správě dlouhodobou odbornou, metodickou a analytickou podporu pro plánování, rozhodování a realizaci inovací v území. CESMOD je koncipován jako výzkumné a aplikační zázemí, jež má pomoci překlenout propast mezi vědeckým poznáním a každodenní praxí veřejné správy. Pozornost je věnována především výzkumu sociálních, ekonomických, environmentálních a institucionálních aspektů SMART transformace, a to s důrazem na kontextuálně citlivý přístup respektující specifika jednotlivých typů sídel a potřeb jejich obyvatel. Výstupy projektu budou zahrnovat například:

- návrhy na úpravy legislativního a strategického rámce v oblasti podpory inovací,
- metodiky pro zavádění SMART přístupů v malých obcích a mikroregionech,
- vymezení role krajských samospráv v rozvoji inovační infrastruktury,

- mapování tzv. „bílých míst“ s nízkou mírou inovační aktivity a návrh opatření pro jejich aktivizaci.

Z výzkumu do terénu: konkrétní opatření a platformy

Vedle výzkumné komponenty se projekt CESMOD zaměřuje také na vývoj konkrétních nástrojů a podpůrných struktur pro praktickou podporu veřejné správy. Mezi klíčové aktivity patří:

- vývoj datové a informační platformy a dalších softwarových nástrojů pro rozhodování založené na datech (evidence-based policy),
- budování sítě SMARTNET.cz, která propojí krajská inovační centra a inovační brokery s územní samosprávou a výzkumnou a aplikační sférou,
- zřízení SMART akademie a realizace vzdělávacích programů cílených na různé skupiny aktérů veřejné správy,
- tvorba databáze dobré praxe a podpora sdílení zkušeností mezi městy, obcemi, regiony a dalšími institucemi,
- formulace legislativních a strategických doporučení podporujících institucionální připravenost pro zavádění inovací.

Výstupy projektu jsou navrhovány tak, aby byly prakticky využitelné v různých typech sídel a odpovídaly rozdrobené sídelní struktuře České republiky.

Regionálně ukotvený a odborně silný řešitelský tým

Řešitelský tým projektu CESMOD má ambici pokrýt celé území ČR a být odborným partnerem při naplňování Koncepce Smart Cities a jejích implementačních kroků. V konsorciu projektu jsou zastoupeny instituce z krajů s vysokou

inovační kapacitou (např. Jihomoravský či Středočeský kraj a hl. m. Praha), stejně jako regiony čelící strukturálním výzvám (Ústecký a Moravskoslezský kraj). Zvláštní pozornost je věnována podpoře menších měst a obcí, které často nemají kapacity pro vlastní inovační činnost.

Na projektu spolupracuje pět univerzit – Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem (koordinátor), Masarykova univerzita, ČVUT v Praze, VŠB-TUO a VŠE v Praze – dále dvě odborné agentury (STEM/MARK a Obce v datech), dvě krajské inovační agentury (JINAG a ICUK) a Národní síť Zdravých měst a klíčoví aplikační partneři včetně Sdružení místních samospráv ČR a Národní sítě MAS. Projekt řídí Rada projektu, v níž převážují zástupci aplikačních institucí včetně resortů státní správy.

Odborně tým pokrývá všech 16 komponent Konceptu Smart Cities a kombinuje zkušenosti odborníků z oblasti společenských věd, IT, strategického plánování i práce s územními daty.

Spolupráce napříč úrovněmi veřejné správy

Projekt je koncipován tak, aby systematicky podporoval veřejnou správu na národní, regionální i místní úrovni. Na centrální úrovni přispívá k řízení implementace Konceptu Smart Cities a poskytuje podklady pro strategické rozhodování relevantním resortům.

V regionech spolupracuje s krajskými inovačními centry a krajskými úřady, kterým pomáhá integrovat inovace do strategických dokumentů a programů. Na úrovni měst, obcí a mikroregionů projekt zajišťuje přímou metodickou a odbornou podporu – včetně školení, konzultací a vývoje pilotních řešení. Zapojení partnerů z komunální sféry zajišťuje obousměrný přenos informací a zpětné vazby z praxe.

Závěrem

Projekt CESMOD vytváří komplexní výzkumné a aplikační zázemí, které posiluje schopnost veřejné správy plánovat, rozhodovat a realizovat inovace s důrazem na kvalitu života, odolnost a udržitelnost. Nejde pouze o zavádění technologií, ale o podporu systémové změny založené na datech, výzkumu a mezioborové spolupráci.

Těšíme se na spolupráci se všemi aktéry, kteří sdílejí ambici posilovat inovativní rozvoj českých měst, obcí a regionů. Víťame zájemce z řad odborné i široké veřejnosti, zástupce institucí i územních samospráv. Informace o projektu včetně výstupů, kontaktů a možnosti přihlášení k odběru čtvrtletního newsletteru naleznete na webových stránkách projektu www.cesmod.cz.

Tento článek je jedním z výstupů projektu TQ12000017 s názvem „Centrum výzkumu pro odolnou, SMART, inova-

tivní a udržitelnou společnost“ spolufinancovaného se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu Sigma.

Použité zdroje:

ANGELIDOU, M. 2015. Smart cities: A conjuncture of four forces. In: *Cities*, 47, 95–106. DOI: 10.1016/j.cities.2015.05.004.

ESPON. 2020. *Territorial and urban dimensions of digital transition in Europe*. Working paper ESPON. Dostupné z: <https://archive.espon.eu/sites/default/files/attachments/ESPON%20working%20paper%20on%20Digital%20Transition.pdf>.

HLAVÁČEK, P.; HRUŠKA, V. a kol. 2019. *Metodika chytrého venkova*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně; Inovační centrum Ústeckého kraje. 58 s.

MMR. 2021. *Koncepce Smart Cities – odolnost prostřednictvím SMART řešení pro obce, města a regiony*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. Usnesení vlády č. 441.

MORA, L.; DEAKIN, M.; BOLICI, R. 2017. The First Two Decades of Smart-City Research: A Bibliometric Analysis. In: *Journal of Urban Technology*, 26(2), 3–27.

OECD. 2019. *Smart Cities and Inclusive Growth*. Paris: OECD Publishing. Dostupné z: https://www.oecd.org/en/publications/smart-cities-and-inclusive-growth_8a4ce475-en.html.

OECD. 2023. *Přehled o stavu veřejné správy: Česká republika: Česká republika na cestě k modernější a efektivnější veřejné správě*. Paris: OECD Publishing. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/2651546f-cs>.

*Ing. Mgr. Hana Brůhová Foltýnová, Ph.D.
hlavní řešitelka projektu
Institut pro ekonomickou
a ekologickou politiku
Fakulta sociálně ekonomická UJEP*